

AĞLAK VE DİRENGEN SES

Araştırmalarımın neticesinde fark ettim ki, aydınlığı kararmış ve bulanıklaşmış olsa da, Süryani kültürü, yüzyılları kucaklayan bir tefekkürün çağdaş bir sesi gibidir. Günümüzün yaralı idrakine seslenen ağlak bir SES'tir. Kendine yabancılaşmaya direnen bir SES...

İnsan onurunu yücelten Süryani kültürünün temelinde **“değer vermek ve faydalı olmak”** vardır. Ana gayesi, asma ve çubuk ilişkisinde olduğu gibi, yaşamın bütünlüğüne ve sosyal sürekliliğine katkı sunmaktır. Bütün mesele var olmanın tamlığı olunca, ana hedefi -içsel dünyayı- tamamlayıcılığa, birliğe ulaştırmaktır. Burada iç dengenin yakalanması, eylemlerde ölçülü olunması, ayrıca akış ile ahenk ilk öncelikler arasındadır. Gerekçeleri ise hakikat, adalet, hakkaniyet, tevazû, vicdan, mantık, ahlak, ölçülü olma, doğruluk, denge, ahenk, edep, adap, kibarlık, nezaket, doğallık, meşruiyet cömertlik, bağışlama, tolerans, güven, kendini bilmek, özgünlük, özgürlük, dinginlik, eşitlik, çalışkanlık, tutumluluk, vefa, metanet, şefkat, samimiyet, sadakat, sorumluluk, diğerkâmlık, dayanışma ve yardımlaşmadır.

Bu kültürün ana bileşimini oluşturan ve birbirini tamamlayan bu ve bunun gibi diğer etik kavramlar, insani değerlerin bankasında miadı/süresi dolmayan birer kredi kartı gibidir. Süryani kültürü, bu kartları iki kıstasa göre kullanmayı zorunlu kılar: Birincisi mantık, ikincisi ahlaktır. Birincisi, neler yapmamızı, ikincisi ise neler yapmamamız gerektiğini öğretir. Mantıklı ve ahlaklı bir yaşam için özün (ruhun) gürleşmesini/gelişmesini şart koşar. Çünkü özün gürleşmesi/gelişmesi, hayatın yükünü hafifletir. Yaşamı kolaylaştırır. Tamamlayıcı ve geliştirici/dönüştürücü sevginin hazzını yaşatır. Bu da yaşam enerjisine ve yaşamın iyileşmesine güç katar.

İlahi armağanları nefsin mülkiyetine ve yetkisine bırakmamayı gözetten Süryani kültüründe kibirlenmek, böbürlenmek; insanı, negatif amaçlar için sahiplenmek,

baskı altında tutmak, sömürmek-istismar etmek, zapturapt altına almak yoktur. Büyüklük, bilgiçlik ve sahiplik taslamak hiç yoktur. Tamamlayıcı anlayış ile insanı, geliştirmek-büyütmek, özgünlüğü, sevgiyi, saygıyı, samimiyeti, sorumluluğu, sadakati, tutarlılığı sağlıklı kılmak, güçlendirmek ve özgürleştirmek vardır. Ve bunlara pozitif anlamda hizmet etmek ve katkı sunmak vardır. Zira bu kültürün ana referans kaynağı, büyük ölçüde Rabbin kelimasına ve ahlaki donanımlarına dönüktür. Lezzetli bir tat için nasıl tuz bütün yemek çeşitleri için gerekliyse, aynı şekilde sağlıklı birey ve sağlıklı toplum için de, tevazû, olmazsa olmazlardandır. Çünkü tevazû hakikatin kendisidir. Ruhun dingin ve yaratıcı hâlidir. Bu hâl, bütün idareler, tutumlar, davranışlar için zorunlu ve hayatidir. Bunun farkındalığıyla yaşam sürdüğümüzde, özümüz büyür ve çoğalırız. Bu farkındalıkla, özden verdiklerimizin karşılığını mutlak surette alacağımızı unutmamalıyız. Sahip olduklarımız bize sahip olmadan biz onlara sahip olmalıyız. Bu yürekliliği ve bu cesareti gösterebilenler ve bunu başarıyla yürütenler, yaşamda varılabilecek en büyük makama ulaşırlar. Bu doğrultuda ne kadar çok sevgi ve iyi niyet varsa, yaşam o kadar anlamlı, doyumlulu ve nitelikli olur. Uzun ve yorucu olsa da, en basit anlatımla bu durum, beynimizden/zihnimizden, yüreğimize/ruhumuza yapacağımız yolculukla anlam kazanır.

Sorumlu ve nitelikli yaşamda, keyfiliğe yer yoktur. Tıpkı trafiğin seyri gibi, daima dikkat ve farkındalık gerektiren durumlar ve haller vardır. Arabayı kullanan şoför(ler) kadar, yayaların da nerede nasıl yürüyeceğini, nasıl davranacağını bilmesi çok önemlidir. Şoför ve yayanın trafik kurallarını bilmemesi ve o kurallara riayet etmemesi, radarların veya polisin devreye girmesine, kaza veya ölüme neden olabilir. Bu nedenle trafik kurallarını bilmemek mazeret değildir. Yasayı bilmemek hâkim karşısında nasıl özür kabul edilmiyorsa, trafik kuralları konusundaki farkındalık eksikliği de özür değildir. Onun için belki de, bir anlık hedeften ve hedeflerden ziyade yolun

kendisine ve yolun kurallarına odaklanmalıyız. Düşünür Epiktetos’a (MS 55-135) göre, **“Mutluluk gidilen yolun üzerindedir, yolun sonunda değildir.”**

Yayaların trafikteki dikkatsizliği veya dengesizliği, şoförler kadar tehlikeli olmasa da bu durum yine belli başlı bazı riskler taşımaktadır. Ancak büyük tonajlı araç kullanan şoförlerin (yani büyük makam sahiplerinin) dikkatsizliği her zaman daha büyük ve daha tahripkâr riskler barındırır.

Motorlu araçlarda fren sistemi ne anlama geliyorsa, insandaki özdenetim ruhunu geliştiren ve tahripkâr zararlardan sakındıran kültür de, sosyal yaşamda o anlama gelir. Bunlar aynı zamanda radar veya trafik polisi gibi uyarıcı işlevlere sahiptirler.

Her şeyi şoför(ler)den bekleyen psiko-sosyal ortamlarda araçtaki fren sistemi kadar, radarın veya trafik polisinin uyarıları da büyük önem taşır. Dolayısıyla kültür, özdenetim ruhunu geliştirirken, günlük akış içerisinde radar ve polis gibi, o da uyarıcı telkinlerini aksatmadan yapar. Dalgınlığa mahal vermeden (yani sahip olunanları putlaştırmadan) dengede kalabilmenin yolunu farklı didaktik mantıklarla ortaya koyar.

Her ne hikmetse, günlük sohbetlerde, yayaların yükümlülükleri hep göz ardı edilir. Herkes iyi şoför olmanın zorunluluğunu konuşur, dile getirir. Fakat kimse **“iyi şoför ve iyi yaya”** nasıl olunur, iyi şoförün ve iyi yayanın sahip olması gereken donanımlar hakkında fikir yürütmez. Fikir yürütülse de, bu tema devamlı surette aksak ve eksik bırakılmaktadır.

Yusuf Beğtaş